

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

ПОЛІТИКА І ПРАВА ЛЮДИНИ

освітньо-професійна програма – Політологія
спеціальність – 052 Політологія
галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
освітній ступінь – бакалавр

Розробник:
Макарець Світлана,
к.іст.н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Гарант:
Приходько Сергій,
к. політ. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтава 2023 р.

Назва навчальної дисципліни	Політика і права людини
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Вибіркова фахова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
Контактні дані розробників, залучених до викладання	<i>Викладач:</i> Макарець Світлана, к. іст. н., доцент <i>Контакти:</i> ауд. 458 (навчальний корпус № 4) e-mail: svitlana.makarets@pdaa.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/makarec-svitlana-volodymyrivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність Освітня програма	052 Політологія ОПП Політологія
Попередні умови для вивчення дисципліни	Дисципліни, що передують вивченню навчальної дисципліни «Політика і права людини»: «Історія та культура України», «Правознавство», «Основи політології», «Загальна теорія політики», «Політичні режими та політичні системи сучасності».

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: оволодіння здобувачами вищої освіти системою знань про сутність, особливості, проблеми та тенденції розвитку прав людини і громадянина, а також про механізми їх захисту на міжнародному та національному рівнях; виховання політично грамотної особистості, яка здатна орієнтуватися в сучасних політико-правових реаліях.

Основні завдання навчальної дисципліни: усвідомлення здобувачами вищої освіти ролі цивілізаційних факторів у розвитку інституту прав людини; формування уявлень про еволюцію прав і свобод людини; формування вміння класифікувати права і свободи людини; ознайомлення із механізмами захисту прав людини, передбаченими вітчизняним законодавством та міжнародною практикою та з основними інституціями, метою діяльністю яких є забезпечення та захист прав людини.

Компетентності:

- загальні:

ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань, діяти політично й соціально відповідально та свідомо.

- спеціальні (фахові, предметні):

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Програмні результати навчання:

PH06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.

PH10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

PH12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Програма та структура навчальної дисципліни
Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	052ПОЛІТ_бд_2021			
	усього	у тому числі		
л		с	с.р.	
Тема 1. Права людини в історії політичної думки.	17	2	4	11
Тема 2. Генезис прав людини.	17	2	4	11
Тема 3. Типологія прав людини. Права людини і права громадянина.	19	4	4	11
Тема 4. Основні міжнародні документи з прав людини.	16	2	2	12
Тема 5. Обмеження прав і свобод людини.	17	2	4	11
Тема 6. Механізми захисту прав людини: міжнародний і вітчизняний досвід.	18	2	4	12
Тема 7. Міжнародні організації у системі захисту прав людини.	16	2	2	12
Усього годин	120	16	24	80

Оцінювання результатів навчання
Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування на семінарських заняттях	Розв'язування тестів	Виконання завдань самостійної роботи (в розрізі кожної теми)	Підготовка презентації	
PH 06	16	8	5	5	34
PH 10	16	7	5	5	33
PH 12	16	8	4	5	33
Разом	48	23	14	15	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування на семінарських заняттях	Розв'язування тестів	Самостійна робота		
			Виконання завдань самостійної роботи (в розрізі кожної теми)	Підготовка презентації	
Тема 1. Права людини в історії політичної думки.	4/4		2		10
Тема 2. Генезис прав людини.	4/4		2		10
Тема 3. Типологія прав людини. Права людини і права громадянина.	4/4		2		10
Тема 4. Основні міжнародні документи з прав людини.	4		2		6
Тема 5. Обмеження прав і свобод людини.	4/4		2		10
Тема 6. Механізми захисту прав людини: міжнародний і вітчизняний досвід.	4/4		2		10
Тема 7. Міжнародні організації у системі захисту прав людини.	4		2		6
Розв'язування тестів			23		
Самостійна робота (підготовка презентації)			15	15	
Разом	48	23	14	15	100

Шкала та критерії оцінювання

Опитування на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу; вміє описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища, аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування; відповідь чітка і завершена, без помилок; обґрунтовує власні думки; застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій, наводить необхідні приклади, аргументує їх; активно бере участь у дискусіях, диспутах, виявляє ініціативу; демонструє на високому рівні знання своїх прав та обов'язків як члена демократичного суспільства та можливості їх використання у майбутній професійній діяльності; дотримується норм сучасної літературної мови.
3	Здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє належне розуміння його змісту; вміє описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища, аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування, але при цьому припускається незначних помилок, які самостійно виправляє після зауважень викладача; застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій з допомогою викладача, наводить необхідні приклади, аргументує їх; бере участь у дискусіях, диспутах; виявляє ініціативу; демонструє на

	достатньому рівні знання своїх прав та обов'язків як члена демократичного суспільства та можливості їх використання у майбутній професійній діяльності уміння дотримуватися норм сучасної літературної мови.
2	Здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень теми з дисципліни, вміє описувати, пояснювати, але не оцінювати політичні процеси та явища, частково може здійснювати аналіз взаємодії політичних акторів та інститутів, влади та урядування, політичних систем та режимів, політичної поведінки у різних контекстах їх функціонування, викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує власні думки; пов'язує теоретичний матеріал з практичними уміннями з допомогою викладача; участь у дискусіях, диспутах бере не охоче, не виявляє ініціативу; демонструє на посередньому знання своїх прав та обов'язків як члена демократичного суспільства та можливості їх використання у майбутній професійній діяльності, дотримуватися норм сучасної літературної мови.
1	Здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу; здатен лише поверхнево описувати політичні процеси та явища, має значні труднощі при аналізі взаємодії політичних акторів та інститутів, влади та урядування, політичних систем та режимів, політичної поведінки у різних контекстах їх функціонування; допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; участь у дискусіях, диспутах бере не охоче, не виявляє ініціативу; демонструє на низькому рівні знання своїх прав та обов'язків як члена демократичного суспільства та можливості їх використання у майбутній професійній діяльності; частково дотримуватися норм сучасної літературної мови.
0	Відповідь відсутня або повністю неправильна; здобувач вищої освіти не бере участь у дискусіях; не виявляє ініціативу; не демонструє знання своїх прав та обов'язків як члена демократичного суспільства та можливості їх використання у майбутній професійній діяльності; не дотримуватися норм сучасної літературної мови.

Розв'язування тестів

Кількість балів	Критерії оцінювання
0-23	За кожну правильну відповідь 1 бал

Виконання завдань самостійної роботи (в розрізі кожної теми)

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	Завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі з демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи та інструменти для організації результативної та ефективної освітньої діяльності; здобувач вищої освіти застосовує творче мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем в навчальній діяльності для реалізації програмних результатів навчання.
1	Завдання самостійної роботи з теми виконані не всі, або мають неточності чи незначні помилки з частковим демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи та інструменти для організації результативної та ефективної освітньої діяльності; здобувач вищої освіти не застосовує творче мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем в навчальній діяльності.
0	завдання самостійної роботи не виконані, або виконані повністю неправильно.

Підготовка презентації

Кількість балів	Критерії оцінювання
15-13	Презентація виконана на високому рівні, відображає глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Заявлена тема розкрита повністю. Вдало використані порівняння й узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ, взаємодії політичних акторів та інститутів. Презентація відображає альтернативні погляди на проблему на основі опанування здобувачем вищої освіти широкого кола джерел, що репрезентують здобутки класичної та сучасної політико-правової думки. Зроблені самостійні висновки, висловлене власне ставлення до проблеми, що демонструє високий рівень розвитку політологічного мислення. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Презентація характеризується оригінальністю.
12-10	Презентація виконана добре, відображає належне розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Заявлена тема розкрита достатньо глибоко. Здобувач вищої освіти демонструє вільне володіння понятійним апаратом з теми. Використані порівняння й узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ, взаємодії політичних акторів та інститутів. Зроблений аналіз (хоча і дещо обмежений) різних точок зору на проблему на основі опанування класичної та сучасної політико-правової думки. Висловлене власне ставлення до проблеми, що демонструє належний рівень розвитку політологічного мислення. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Презентація характеризується оригінальністю.
9-7	Презентація виконана задовільно. Заявлена тема розкрита достатньо. Здобувач вищої освіти демонструє володіння категорійно-понятійним апаратом сучасної політичної науки, хоча допускає незначні помилки при визначенні категорій та поясненні теоретичного матеріалу. Порівняння й узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ, взаємодії політичних акторів та інститутів практично відсутні, презентація базується переважно на простій констатації фактів. Включена інформація добута із різноманітних джерел, що репрезентують здобутки класичної та сучасної політико-правової думки, але здобувач вищої освіти не може їх порівнювати, а обмежується простим перерахунком. Структурна побудова презентації загалом правильна.
6-4	Презентація виконана задовільно. Присутнє лише часткове висвітлення теми. У здобувача вищої освіти виникають складності у використанні категорійно-понятійного апарату сучасної політичної науки. Під час викладу матеріалу прослідковується непослідовність, структура роботи не продумана, часом алогічна, що свідчить про низький рівень розвитку політологічного мислення. Включена інформація добута із незначної кількості джерел, що репрезентують здобутки класичної та сучасної політико-правової думки; здобувач вищої освіти не може їх порівнювати, а обмежується простим перерахунком. Самостійні висновки відсутні. Проект містить переважно текстову інформацію
3-1	Презентація виконана незадовільно. Виявлено недостатнє розуміння проблеми, тема не розкрита. Здобувач вищої освіти припускається серйозних помилок при використанні категорійно-понятійного апарату сучасної політичної науки. Відсутній аналіз різних точок зору на проблему на основі опанування класичної та сучасної політико-правової думки. Проект здається випадковим, нашвидку зробленим, чи незакінченим.
0	Презентація відсутня.

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 120 год.

Кількість кредитів – 4,0

Форма семестрового контролю – залік

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. У разі відсутності здобувача вищої освіти на семінарських заняттях з поважної причини (документальне підтвердження) надається право відпрацювати пропущене заняття, у разі відсутності без поважних причин – здобувач вищої освіти не одержує бали за семінарське заняття і позбавлений права на їхнє відпрацювання.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів. Списування під час виконання тестових завдань заборонені. Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці Академічна доброчесність ПДАУ: <http://surl.li/ebutb>

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті, перед опануванням цієї навчальної дисципліни. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні, набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету <http://surl.li/cjelc>

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Презентації, відеоролики.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Головатий С. Про людські права : лекції. Київ : Дух і літера, 2016. 760 с.
2. Ломжець Ю. В. Права людини та їх захист у сучасних реаліях : навч. посіб. Одеса : Олді+, 2020. 208 с.
3. Міжнародний захист людських прав : навч.-метод. посіб. / колект. авт.; за наук. редакцією С. Г. Меленко, О. Д. Чепель. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 488 с.
4. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2019. 184 с.
5. Права людини у міжнародному праві : підручник / Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В. та ін.; за заг. ред. А. В. Войціховського. Харків : ООО «Планета-Принт», 2021. 404 с.
6. Тертишник В. М. Права і свободи людини : підручник. Київ : Алерта, 2022. 432 с.
7. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини : навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 168 с.

Допоміжні

1. Бабін Б. В., Ковбан А. В. Права людини та громадянське суспільство : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Одеса : Фенікс, 2014. 320 с.
2. Белова М., Марцеляк М. Принцип гуманізму, як передумова змісту окремих категорій прав людини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2022. Т. 1. № 73. С. 37–41.
3. Бисага Ю. М., Палінчак М. М., Белов Д. М., Данканич М. М. Права людини. Ужгород, 2003. 189 с.

4. Бурлак О.В. Міжнародні стандарти щодо захисту і заохочення прав людини : монографія. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2012. 212 с.
5. Мартинюк Р. С. Теорія прав людини : навч. посіб. Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2009. 218 с.
6. Мікічурова О. В. Африканська система та механізми захисту прав людини. *Dictum factum*. 2020. № 2(7). С. 80–86.
7. Москалюк Н., Слома В. Міжнародно-правові стандарти в сфері захисту прав людини та їх вплив на законодавство України. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. № 1(29). С. 37–42.
8. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод. посіб. / за ред. О. В. Бігняка. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.
9. Петришин О. В., Гиляка О. С. Права людини в цифрову епоху: виклики, загрози та перспективи. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021. Т. 28. № 1. С.15–23
10. Попович Т., Шаварин А. Сутнісне наповнення четвертого покоління прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 12. С.266–271.
11. Рабінович П.М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальні поняття, класифікація. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 1. С. 19–24.
12. Турянський Ю. Генезис прав людини: поступально-правовий аналіз. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. 2019. Т. 23. С. 207–209.
13. Христокін Г. В. Ідея прав людини: пошук нових підходів обґрунтування в добу глобальних трансформацій. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2021. № 1 (21). С. 92–98.
14. Rhona K. M. Smith. Textbook on International Human Rights. Oxford University Press, 2016. 416 p.
15. Riccardo Pisillo Mazzeschi. International Human Rights Law Theory and Practice. Springer Cham, 2021. 544 p.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства. URL: <http://www.csi.org.ua>
2. Права людини в Україні: інформаційний портал Харківської правозахисної групи. URL: <http://khpg.org>
3. Українська Гельсінська спілка з прав людини. URL: <http://helsinki.org.ua>
4. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua>
5. European Court of Human Rights Council of Europe [Європейський суд з прав людини: офіц. сайт]. URL: <http://www.echr.coe.int/echr>
6. Human Rights Education: інформаційний ресурс Регіон. інформ. центру для Схід. Європи ООН. URL: www.humanrightseducation.info